

UCHWAŁA NR ... /2026
RADY POWIATU SOKÓLSKIEGO
z dnia ... maja 2026 roku.

**w sprawie przyjęcia „Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Sokólskim
na lata 2026-2028”**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1684 z późn. zm.) oraz w związku z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49 z późn. zm.) Rada Powiatu Sokólskiego uchwała, co następuje:

§1.

Przyjmuje się do realizacji „Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Sokólskim na lata 2026- 2028” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Sokólskiego i Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

§3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Krzysztof Krasieński

ADWOKAT

Marek Chojnowski

Kancelaria Adwokacka, ul. Jana Kilińskiego 12/9
15-001 Białystok, NIP: 5423017677
www.chojnowski-kancelaria.pl

Sp. J. Jolanta Karonowicz
zpr. Alicja Pyrek

**POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE SOKÓLSKIM NA LATA
2026-2028**

Spis treści

Wstęp.....	4
1. Podstawa prawna.....	6
2. Charakterystyka Powiatu	6
3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej.....	7
4. Piecza zastępcza w powiecie sokólskim - diagnoza.....	12
4.1 Rodziny zastępcze spokrewnione.....	15
4.2 Rodziny zastępcze niezawodowe	15
4.3 Rodzinny dom dziecka	15
4.4 Piecza instytucjonalna	16
4.5 Przyczyny umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	17
5. Cel programu.....	18
6. Harmonogram działań programowych w latach 2026-2028... ..	18
7. Coroczny limit Rodzin Zastępczych Zawodowych dla Powiatu Sokólskiego na lata 2026-2028... ..	20
8. Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej.....	21
9. Odbiorcy Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej	24
10. Realizator programu.....	24
11. Źródła finansowania Programu	25
12. Monitoring i ewaluacja Programu.....	25
13. Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie sokólskim.....	26

Wstęp

Rodzina stanowi naturalne środowisko do życia, rozwoju i zaspokajania potrzeb człowieka. W związku z tym każdemu dziecku przysługuje niezbywalne prawo do wychowania się w rodzinie i do zapewnienia mu opieki poza rodziną naturalną, a w razie konieczności – do zapewnienia mu opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej.

Zadaniem systemu pomocy społecznej jest wsparcie rodziny biologicznej dziecka w takim stopniu, aby dziecko w możliwie najkrótszym czasie miało możliwość powrotu pod opiekę swoich naturalnych rodziców. Zapewnienie dziecku pobytu w pieczy zastępczej ma na celu zaspokojenie jego potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych, a także podtrzymywanie osobistych kontaktów i relacji pomiędzy dzieckiem a rodziną biologiczną oraz rówieśnikami.

W obecnych czasach zauważalne są jednak niepokojące zmiany społeczne mające bezpośredni wpływ na jakość funkcjonowania rodzin. Wśród tych niekorzystnych dotyczących życia rodzinnego możemy wymienić rosnącą liczbę rozwodów, migracje zarobkowe rodziców, nadmierne zaangażowanie w pracę zarobkową, rozluźnienie więzi rodzinnych, przemoc w rodzinie, alkoholizm czy różne formy uzależnień jak też bezrobocie. Wszystkie wymienione zjawiska przyczyniają się do dysfunkcyjności funkcji rodzicielskich, a tym samym stanowią zagrożenie dla rozwoju dziecka. Powszechnie wiadomo, iż dziecko powinno wychowywać się w atmosferze pełnej miłości, akceptacji i poczucia bezpieczeństwa, a w przypadku pozbawienia go powyższego na straży praw dziecka stoją specjalnie powołane do tego instytucje państwowe.

Regulacje prawne wykazują charakter prorodzinny, w którym system opieki nad dzieckiem osamotnionym opiera się przede wszystkim na założeniu, iż w sytuacjach wymagających przejścia od rodziców biologicznych ich obowiązków, należy szukać rozwiązań najbardziej zbliżonych do środowiska naturalnego.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku niemożliwości zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców, dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej, którą organizuje powiat.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2026-2028 został sporządzony na podstawie art. 180 ust. 1 ww. ustawy, stanowiący, iż do zadań własnych powiatu należy: „opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy,

uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej”

Założenia programu mają na celu zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju i zaspokajania ich potrzeb, a także wsparcia w procesie reintegracji z rodziną biologiczną.

Działania podejmowane w ramach programu będą realizowane we współpracy z podmiotami zaangażowanymi w opiekę nad dziećmi i młodzieżą oraz z uwzględnieniem sytuacji każdego podopiecznego.

Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano sprawozdania rzeczowo – finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, dane GUS oraz sprawozdania i informacje własne PCPR.

1. Podstawa prawna

Realizacja zadań związanych z funkcjonowaniem pieczy zastępczej uregulowana jest przede wszystkim w następujących aktach prawnych:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku;
- Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawie z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- Ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej;
- Ustawie z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym;
- Ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- Ustawie z dnia 9 czerwca 2022 roku o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich;
- Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 16 listopada 2023 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

2. Charakterystyka Powiatu

Powiat sokólski leży we wschodniej części województwa podlaskiego. Jego obszar wynosi 2 055 km², co stanowi 10% obszaru województwa podlaskiego i jest drugim co do wielkości powiatem w województwie. Największym miastem powiatu i siedzibą władz jest Sokółka. Powiat obejmuje 10 gmin: Dąbrowę Białostocką, Janów, Korycin, Krynki, Kuźnicę, Nowy Dwór, Sidrę, Suchowolę, Szudziałowo i Sokółkę. Każda z gmin posiada zróżnicowany potencjał gospodarczy i różne warunki naturalne. Atutem powiatu jest fakt, iż leży on w czystym ekologicznie obszarze Zielonych Płuc Polski, posiada dogodne warunki dla rozwoju turystyki. Powiat ma również strategiczne położenie komunikacyjne o znaczeniu międzynarodowym. Zróżnicowanie etniczne i wyznaniowe oraz bogata historia obecne są w obyczajach, a także w życiu codziennym mieszkańców. Zgodnie z danymi GUS gęstość zaludnienia w powiecie jest nierównomierna. Ludność koncentruje się głównie w miastach. Powiat zamieszkuje 60 192 mieszkańców, z czego 50,7% stanowią kobiety, a 49,3% mężczyźni. Główną przyczyną niekorzystnej sytuacji demograficznej powiatu jest ujemny przyrost naturalny.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie sokólskim wyniosła 11,5% (stan na grudzień 2025r.), natomiast w województwie podlaskim współczynnik ten wyniósł 7,4%. Kwestia tak wysokiego bezrobocia w powiecie ma rzeczywisty wpływ na kondycję ekonomiczną i społeczną rodzin, zwłaszcza tych z dziećmi.

3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej

Zgodnie z art. 182 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej starosta wykonuje za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie i organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie sokólskim Starosta Sokólski Zarządzeniem nr 12/2011 z dnia 31 października 2011 r. wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce, zwane dalej „PCPR”.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 3a) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo- wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 5) zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby; zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- 6) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- 7) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, centrum usług społecznych, sądami i ich organizacjami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi;
- 8) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;

- 9) zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 10) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- 11) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę;
- 12) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust.7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 13) zapewnienie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- 14) zapewnienie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- 15) przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- 16) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 17) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Zgodnie z art. 32 ust. 2 zadanie organizacji pieczy zastępczej należy do powiatu. Natomiast rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się, na ich wniosek, opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W stosunku do rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, nieobjętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Jest także zobowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie.

Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznacza organizator rodzinnej pieczy

zastępczej po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- 2) przygotowanie we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- 4) zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;

Wspieranie rodziny i organizowanie systemu pieczy zastępczej powinno służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych. PCPR podejmuje także działania profilaktyczne, edukacyjne, i wspierające rodzinę związane z pomocą psychologiczną, pedagogiczną, prawną i socjalną. Podejmowana jest współpraca z instytucjami takimi jak:

- sąd rodzinny,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
- komisja rozwiązywania problemów alkoholowych,
- służba zdrowia,
- placówki oświatowe,
- świetlice socjoterapeutyczne,
- organizacje pozarządowe.

Starosta prowadzi rejestr obejmujący:

- 1) wykaz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej oraz osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą jako niepełnoletnie, z podziałem na dzieci umieszczone lub przebywające w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej oraz poszczególnych formach instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz na osoby i osoby opuszczające rodzinną pieczę zastępczą jako niepełnoletnie, przebywające w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej i poszczególnych formach instytucjonalnej pieczy zastępczej;

- 2) wykaz osób posiadających pozytywną lub negatywną wstępną kwalifikację do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 3) wykaz kandydatów zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 4) wykaz rodzin zastępczych z podziałem na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe;
- 5) wykaz rodzinnych domów dziecka;
- 6) wykaz placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych;
- 7) wykaz osób usamodzielnianych.

Zgodnie z art. 132 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje w konsultacji w szczególności z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz asystentem rodziny pracującym z rodziną dziecka. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje pierwszej oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka nie później niż przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie roku od dokonania pierwszej oceny, a następnie nie rzadziej niż co 3 lata.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje także oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka w celu:

- ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka;
- analizy stosowanej metody pracy z dzieckiem i rodziną;
- modyfikowania planu pomocy dziecku;
- monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie;
- oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb;
- oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737,854,1562 i 1635), przepisów o działalności leczniczej lub o pomocy społecznej.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje oceny sytuacji dziecka na posiedzeniu zespołu z udziałem:

- rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka;
- pedagoga/wychowawcy szkolnego dziecka;
- psychologa;
- asystenta rodziny biologicznej;
- przedstawiciela ośrodka adopcyjnego;
- koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- rodziców biologicznych dziecka, z wyjątkiem rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej.

Do udziału w zebraniu w sprawie sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej PCPR zaprasza w szczególności przedstawicieli:

- sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka;
- właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie;
- ośrodka pomocy społecznej;
- policji;
- ochrony zdrowia;
- instytucji oświatowych;
- organizacji społecznych statutowo zajmujących się problematyką rodziny i dziecka;
- osoby bliskie dziecku.

Zgodnie z art. 131 ustawy ocena sytuacji dziecka powinna być przeprowadzona w miarę potrzeb, jednak w przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat, nie rzadziej niż co 3 miesiące, a w przypadku dzieci starszych nie rzadziej niż co 6 miesięcy. Po dokonaniu oceny sytuacji dziecka organizator rodzinnej pieczy zastępczej formułuje na piśmie opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, a następnie przekazuje ją do właściwego sądu.

4. Piecza zastępcza w powiecie sokólskim – diagnoza

Rodzina zastępcza – to oparta na modelu wychowania rodzinnego forma pieczy zastępczej nad dziećmi i młodzieżą pozbawionymi trwale lub czasowo opieki rodziców biologicznych, która w pełni swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw. Rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju fizycznego i społecznego, możliwości zaspokajania indywidualnych potrzeb dziecka, możliwości właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, odpowiednie warunki do odpoczynku i

organizacji czasu wolnego.

Pieczą zastępczą powinna przygotować dziecko do odpowiedzialnego i samodzielnego życia oraz pokonywania trudności życiowych, wpajać prawidłowe normy funkcjonowania w społeczeństwie, podtrzymywać kontakty z rodziną i rówieśnikami. Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku kontynuowania nauki nie dłużej niż do 25 roku życia. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej powinni mieć świadomość czasowości opieki nad dzieckiem oraz brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Zgodnie z przepisami ustawy rodziną zastępczą może zostać małżeństwo lub osoba nie pozostająca w związku małżeńskim. Osoby, które pełnią funkcję rodziny zastępczej powinny: dawać rękojmnię należytego sprawowania pieczy zastępczej, mieć pełnię władzy rodzicielskiej, wypełniać obowiązek alimentacyjny (w przypadku gdy taki obowiązek jest na nich nałożony), mieć pełną zdolność do czynności prawnych, być zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co należy potwierdzić odpowiednim zaświadczeniem lekarskim i pozytywną oceną predyspozycji i motywacji sporządzoną przez psychologa.

Zgodnie z art. 39 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wyróżnia się następujące formy rodzinnej pieczy zastępczej:

- 1) rodzina zastępcza:
 - a) spokrewniona;
 - b) niezawodowa;
 - c) zawodowa; w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowania rodzinnego i zawodowa specjalistyczna.
- 2) rodzinny dom dziecka;

Z rodzinami zastępczymi prowadzi się pracę socjalną polegającą na odbywaniu wizyt monitorujących, mających na celu ustalenie sytuacji dziecka, sposobu sprawowania opieki, dbania o zapewnienie dziecku prawidłowych warunków rozwoju i wychowania, odpowiednich do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju. Rodzinom udziela się również pomocy w rozwiązywaniu różnorodnych problemów dotyczących małoletnich dzieci, jak i pełnoletnich wychowanków. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie sprawuje nadzór nad prawidłowym procesem wychowawczym dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, współpracuje z innymi jednostkami pomocy społecznej, sądami, policją i placówkami oświatowymi.

Tabela 1 Rodzinna piecza zastępcza według stanu na dzień 31.12.2025 r.

Wyszczególnienie		Rodzina				Rodziny dom dziecka
		zastępcza spokrewniona	zastępcza niezawodowa	zastępcza zawodowa	zastępcza zawodowa pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego	
Rodzinna piecza zastępcza		55	31	0	0	1
Rodzinna piecza zastępcza z przyjętymi dziećmi	1 dzieckiem	39	25	0	0	0
	2 dzieci	9	5	0	0	0
	3 dzieci	3	0	0	0	0
	4 dzieci	1	0	0	0	0
	5 dzieci	0	0	0	0	0
	6 dzieci	0	0	0	0	0
	7 dzieci	0	0	0	0	0
	8 dzieci i więcej	0	0	0	0	1
Rodzinna piecza zastępcza ogółem	osoby samotne	15	24	0	0	1
	małżeństwa	18	10	0	0	0
	cudzoziemcy	0	0	0	0	0
Osoby pełniące funkcję rodzinnej pieczy zastępczej w wieku (w przypadku małżeństw osoba młodsza)	do 21 lat	0	0	0	0	0
	22 - 30 lat	3	2	0	0	0
	31 - 40 lat	2	9	0	0	0
	41 - 50 lat	1	8	0	0	1
	51 - 60 lat	8	3	0	0	0
	61 - 70 lat	20	4	0	0	0
	71 lat i więcej	6	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań rodzinnej pieczy zastępczej według stanu na dzień 31.12.2025 r.

Rodziny zastępcze funkcjonujące w Powiecie Sokólskim:

Tabela 2 Rodziny zastępcze funkcjonujące w gminach powiatu sokólskiego według stanu na dzień 31.12.2025 r.

Gminy Powiatu Sokólskiego	Liczba rodzin zastępczych/rodziny dom dziecka	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych/rodzinnym domu dziecka
Dąbrowa Białostocka	12/1	13/10
Szudziałowo	3	5
Sokółka	53	72
Suchowola	6	9
Janów	3	3
Korycin	1	2
Krynki	3	4
Kuźnica	3	5
Nowy Dwór	1	1
Sidra	2	2
Ogółem	88	126

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykazu rodzin zastępczych według stanu na dzień 31.12.2025 r.

4.1 Rodziny zastępcze spokrewnione

Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą najbliżsi krewni dziecka czyli wstępni (dziadkowie) bądź rodzeństwo. Poniższa tabela pokazuje liczbę rodzin spokrewnionych oraz liczbę dzieci w nich umieszczonych w latach 2023-2025.

Tabela 3 Rodziny zastępcze spokrewnione w Powiecie Sokólskim w latach 2023-2025

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci	W tym pełnoletni wychowankowie
2023	40	54	10
2024	42	63	17
2025	75	101	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykazu rodzin zastępczych według stanu na dzień 31.12.2025 r.

4.2 Rodziny zastępcze niezawodowe

Niezawodową rodzinę zastępczą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący dalszymi krewnymi dziecka bądź osobami z nim niespokrewnionymi. Poniższa tabela wykazuje liczbę niezawodowych rodzin zastępczych oraz umieszczonych w nich dzieci w latach 2023-2025.

Tabela 4. Rodziny zastępcze niezawodowe w Powiecie Sokólskim w latach 2023-2025

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci	W tym pełnoletni wychowankowie
2023	25	30	8
2024	27	31	7
2025	28	31	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykazu rodzin zastępczych według stanu na dzień 31.12.2025 r.

4.3 Rodzinny dom dziecka

Zgodnie z art. 61 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w rodzinnym domu dziecka, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o których mowa w art. 37 ust. 2. Prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymuje za pełnioną funkcję comiesięczne wynagrodzenie. Poniższa tabela pokazuje liczbę dzieci przebywających w rodzinnym domu dziecka we wsi Nierośno w gminie Dąbrowa Białostocka w latach 2023-2025.

Tabela 5 Dzieci przebywające w rodzinnym domu dziecka w powiecie sokólskim w latach 2023 – 2025

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci	W tym pełnoletni wychowankowie
2023	1	10	2
2024	1	9	1
2025	1	10	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykazu rodzin zastępczych według stanu na dzień 31.12.2025 r.

4.4 Piecza instytucjonalna

Dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej może zostać umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu: interwencyjnego, rodzinnego lub socjalizacyjnego.

Jedną z form instytucjonalnej pieczy zastępczej są placówki opiekuńczo-wychowawcze. Placówka tego typu zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych, kształcenia czy oddziaływań terapeutycznych. Ponadto, równie ważnym zadaniem jest realizowanie planu pomocy dziecku oraz umożliwienie dziecku kontaktu z jego rodzicami i innymi osobami bliskimi, a także podejmowanie wszelkich możliwych działań w celu powrotu do rodziny. Całodobowy pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej powinien mieć charakter przejściowy – do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej. Obecnie w powiecie sokólskim funkcjonują 4 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego:

1. Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego „Promyk” w Czuprynowie została otwarta w październiku 2023 roku. Placówka zapewnia opiekę i wychowanie dzieciom w warunkach zbliżonych do domowych, umożliwiając im prawidłowy rozwój emocjonalny i społeczny. Na dzień 31.12.2025 roku w placówce przebywało 8 dzieci, umieszczonych na podstawie postanowień sądu.
2. Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego „Iskierka” w Chorążowcach została otwarta w grudniu 2023 roku. Placówka realizuje zadania z zakresu pieczy zastępczej, zapewniając dzieciom opiekę, wychowanie oraz zaspokojenie ich podstawowych potrzeb bytowych, emocjonalnych i edukacyjnych. Na dzień 31.12.2025 roku w placówce przebywało 10 dzieci, umieszczonych na podstawie postanowień sądu.
3. Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego w Kuźnicy „Perełka” została utworzona w ramach realizacji projektu mającego na celu rozwój pieczy zastępczej na terenie powiatu sokólskiego. Jej celem jest zapewnienie dzieciom bezpiecznego środowiska wychowawczego oraz wsparcia dostosowanego do ich indywidualnych potrzeb. Placówka stanowi istotne uzupełnienie istniejącej sieci wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie. Na dzień 31.12.2025 roku w placówce przebywało 9 dzieci, umieszczonych na podstawie postanowień sądu.
4. Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego „Jutrzenka” w Dąbrowie Białostockiej została oficjalnie otwarta w sierpniu 2025 roku jako kolejny dom

dziecka funkcjonujący na terenie powiatu sokólskiego. Placówka ma na celu zapewnienie dzieciom, które z różnych powodów nie mogą wychowywać się w swoich rodzinach, bezpiecznego schronienia, wsparcia wychowawczego oraz warunków sprzyjających ich rozwojowi i edukacji. Placówka została przystosowana i wyremontowana z myślą o potrzebach wychowanków, tak aby mogła im zapewnić warunki zbliżone do rodzinnych, a jej utworzenie jest efektem przedsięwzięcia finansowanego m.in. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. . Na dzień 31.12.2025 roku w placówce przebywało 8 dzieci, umieszczonych na podstawie postanowień sądu

4.5 Przyczyny umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej

W latach 2023-2025 liczba dzieci w poszczególnych formach pieczy zastępczej utrzymywała się na podobnym poziomie. W powiecie sokólskim dzieci najczęściej trafiały do pieczy zastępczej z powodu uzależnienia rodziców biologicznych od alkoholu bądź środków psychoaktywnych, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, półsieroctwa lub sieroctwa oraz niepełnosprawności bądź choroby.

Tabela 6. Przyczyny umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych, rodzinnym domu dziecka i placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego (stan na 31.12.2025 r.)

Przyczyna umieszczenia	Liczba dzieci
Uzależnienie	70
Półsieroctwo	7
Sieroctwo	5
Bezradność	16
Niepełnosprawność/choroba	9
Inne	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykazu rodzin zastępczych według stanu na dzień 31.12.2025 r.

5. Cel programu

Celem głównym Programu jest rozwój pieczy zastępczej na terenie powiatu sokólskiego polegający na skoordynowaniu działań profilaktyczno-opiekuńczych prowadzonych przez wszystkie instytucje zajmujące się opieką nad dzieckiem i rodziną. Bardzo ważnym elementem programu jest obszar tworzenia i wspierania rodzinnych form opieki zastępczej. Obejmuje on propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego,

poszukiwanie i szkolenie kandydatów na niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz pomoc usamodzielnionym wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo- wychowawcze.

6. Harmonogram działań programowych w latach 2026-2028

CEL GŁÓWNY: ROZWÓJ I PROFESJONALIZACJA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU SOKÓLSKIEGO

Cel szczegółowy	Zadania	Realizator/partner zy	Termin realizacji	Wskaźniki
1. Promocja rodzinnej pieczy zastępczej	1. Prowadzenie kampanii na rzecz rodzicielstwa zastępczego (m.in. artykuły na stronach internetowych itp.);	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce; Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu, ośrodki adopcyjne, organizacje pozarządowe;	Na bieżąco lata 2026-2028	Liczba zamieszczonych ogłoszeń: 6
	2. Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;		Na bieżąco lata 2026-2028	Liczba pozyskanych kandydatów: 9
	3. Zapewnienie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępczej.		Na bieżąco lata 2026-2028 zgodnie z wnioskami kandydatów.	Liczba osób, które ukończyły szkolenie: 9

2. Wsparcie i rozwój istniejącego systemu rodzinnej pieczy zastępczej	1. Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce;	Zgodnie z potrzebami na lata 2026-2028;	Liczba zatrudnionych koordynatorów: 4
	2. Doskonalenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin zastępczych;	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce; Poradnie psychologiczno-pedagogiczne;	Ne bieżąco lata 2026-2028;	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach:60
	3. Udzielanie specjalistycznej pomocy rodzinom zastępczym;	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce; Poradnie psychologiczno-pedagogiczne;	Ne bieżąco lata 2026-2028;	Liczba udzielonych porad:15
3. Wsparcie i rozwój istniejącego systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej.	1. Wspieranie wychowanków przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w przygotowaniu ich do procesu usamodzielniania;	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce;	Zgodnie z potrzebami na lata 2026-2028	Liczba usamodzielnionych wychowanków: 9
	2. Tworzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.	Powiat Sokółski	Lata 2026-2028	Liczba umieszczonych dzieci:8

4. Współpraca międzyinstytucjonalna w celu realizacji założeń ustawowych i programowych.	1. Wymiana dobrych praktyk w zakresie wspierania rodzin;	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce;	Lata 2026-2028	Liczba spotkań zespołów ds. pieczy zastępczej: 15
	2. Korelacja pracy w szczególności poprzez określenie spójnych celów i zadań do realizacji.	Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu sokólskiego, ośrodki adopcyjne, organizacje pozarządowe.	Na bieżąco lata 2026-2028	Liczba spotkań zespołów ds. pieczy zastępczej: 15

7. Coroczny limit Rodzin Zastępczych Zawodowych dla Powiatu Sokólskiego na lata 2026-2028

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych zawodowych. Limit ten jest rozumiany jako zapewnienie środków organizacyjnych i finansowych na ich zorganizowanie i prowadzenie, a nie konieczność jego osiągnięcia. Zakłada się, że w latach 2026-2028 stworzone zostaną warunki do powstania rodzin zawodowych.

Tabela 7 Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2026-2028

Rok	Liczba Rodzin
2026	1
2027	1
2028	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Na wielkość limitu wpływa, oprócz zapotrzebowania na rodziny zastępcze zawodowe, ilość kandydatów. Należy wziąć pod uwagę, iż w Powiecie Sokólskim nie funkcjonują rodziny zastępcze zawodowe. Do tej pory nie było chętnych kandydatów do utworzenia tej formy pieczy.

8. Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej

Osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej albo regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka, dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej albo dyrektora regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25. roku życia, jeżeli:

- 1) uczy się w szkole;
- 2) uczy się w uczelni;
- 3) uczy się u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego;
- 4) uczy się na kursach, jeżeli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia;
- 5) legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Pełnoletni wychowankowie pozostający w dotychczasowych rodzinach zastępczych mają możliwość skorzystania ze wsparcia oferowanego przez PCPR, a ich przedłużony pobyt w rodzinie ma na celu przygotowanie do usamodzielnienia.

Osobą usamodzielnianą jest osoba, która po osiągnięciu pełnoletności opuszcza rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

W sytuacji gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu, osobie usamodzielnianej:

- 1) przyznaje się pomoc na:
 - a) kontynuowanie nauki,
 - b) usamodzielnienie,
 - c) zagospodarowanie;
- 2) udziela się pomocy w uzyskaniu:
 - a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,
 - b) zatrudnienia;
- 3) zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Szczegółowe informacje dotyczące pomocy udzielanej osobom usamodzielnianym określają przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w szczególności art. 140-153.

Moment usamodzielnienia czyli opuszczenia placówki lub rodziny zastępczej przez wychowanków jest dużym wyzwaniem dla wychowawców i rodziców zastępczych. Aby

ułatwić wychowankom pieczy zastępczej wejście w dorosłe życie, należy zapewnić im możliwość uzyskania odpowiedniego wsparcia.

Tabela 8 Liczba pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych kontynuujących naukę

Rok	2023	2024	2025
Liczba wychowanków z rodzin zastępczych spokrewnionych	2	16	17
Liczba wychowanków z rodzin zastępczych niezawodowych	5	8	8
Ogółem	7	24	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Tabela 9 Liczba pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej kontynuujących naukę

Rok	2023	2024	2025
Liczba wychowanków	6	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Tabela 10 Liczba pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, którzy otrzymali pomoc na usamodzielnienie

Rok	2023	2024	2025
Liczba wychowanków z rodzin zastępczych spokrewnionych	0	6	2
Liczba wychowanków z rodzin zastępczych niezawodowych	0	2	0
Ogółem	0	8	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Tabela 11 Liczba pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy otrzymali pomoc na usamodzielnienie

Rok	2023	2024	2025
Liczba wychowanków	1	3	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Tabela 12 Liczba pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, którzy otrzymali pomoc na zagospodarowanie

Rok	2023	2024	2025
Liczba wychowanków z rodzin zastępczych spokrewnionych	0	5	3
Liczba wychowanków z rodzin zastępczych niezawodowych	0	3	0
Ogółem	0	8	3

Zródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Tabela 13 Liczba pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy otrzymali pomoc na zagospodarowanie

Rok	2023	2024	2025
Liczba wychowanków	1	1	2

Zródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

9. Odbiorcy Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej

Odbiorcami Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2026–2028 są:

1. dzieci przebywające w pieczy zastępczej, w tym w rodzinach zastępczych oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
2. rodziny zastępcze (zawodowe i niezawodowe) oraz osoby prowadzące rodzinne domy dziecka;
3. rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, którzy korzystają z działań wspierających powrót dziecka do rodziny lub wzmocnienie kompetencji rodzicielskich;
4. kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także kandydaci do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
5. rodziny pomocowe sprawujące czasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców;
6. specjaliści wspierający dzieci i rodziny w systemie pieczy zastępczej, w tym psychologowie, pedagodzy, terapeuci i pracownicy socjalni;
7. jednostki organizacyjne powiatu i gminy realizujące zadania związane z pieczą zastępczą, w tym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz ośrodki pomocy społecznej;
8. organizacje pozarządowe i podmioty prowadzące działalność wspierającą rozwój rodzinnej pieczy zastępczej.

10. Realizator Programu

Realizatorem Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2026-2028 będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce, aby osiągnąć cele będzie podejmować współpracę z:

- 1) Organami administracji samorządowej,
- 2) Ośrodkami pomocy społecznej i innymi jednostkami organizacyjnymi systemu pomocy społecznej,
- 3) Domami dziecka,
- 4) Powiatowym Urzędem Pracy w Sokółce,
- 5) Placówkami systemu oświaty, w szczególności ze szkołami, przedszkolami i poradniami psychologiczno-pedagogicznymi,
- 6) Sądami,
- 7) Zespołami kuratorskiej służby sądowej,
- 8) Ośrodkami adopcyjnymi,
- 9) Policją,
- 10) Placówkami służby zdrowia,
- 11) Organizacjami pozarządowymi,
- 12) Środkami masowego przekazu.

11. Źródła finansowania Programu

Źródłami finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2026-2028 będą środki finansowe pochodzące z:

- 1) budżetu powiatu sokólskiego,
- 2) budżetu województwa podlaskiego,
- 3) budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- 4) budżetu samorządów gminnych, zobowiązanych do zwrotu wydatków na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie powiatu sokólskiego,
- 5) odpłatności rodziców biologicznych.

12. Monitoring i ewaluacja Programu

Wdrożenie w życie zadań wyznaczonych niniejszym Programem uzależnione będzie od wielu czynników, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Niewątpliwie duże znaczenie będzie miała aktywność i zaangażowanie podmiotów realizujących program oraz umiejętność wykorzystania istniejącego potencjału kadrowego, organizacyjnego i finansowego.

W całym okresie funkcjonowania Programu wszystkie wynikające z niego działania będą

poddawane systematycznemu monitoringowi i ocenie. Przedmiotem oceny będzie skuteczność podejmowanych działań w realizacji celów programu, efektywność wykorzystania zasobów, a także jakość wsparcia kierowanego do dzieci, rodzin zastępczych i innych odbiorców programu. Analiza ta będzie w dużej mierze oparta na wcześniej określonych wskaźnikach, takich jak:

- a) liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w stosunku do liczby dzieci wymagających opieki,
- b) liczba aktywnych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka,
- c) liczba przeszkolonych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- d) stopień zaspokojenia potrzeb edukacyjnych, emocjonalnych i zdrowotnych wychowanków,
- e) poziom satysfakcji rodzin zastępczych i dzieci z oferowanego wsparcia.

Prowadzenie ewaluacji jest konieczne ze względu na możliwość pojawienia się nowych okoliczności i problemów, których nie można było przewidzieć i zaplanować podczas opracowywania programu. Ewaluacja umożliwia bieżącą weryfikację założeń, celów i sposobów ich osiągnięcia, co pozwala na odpowiednie dostosowanie działań i priorytetów w trakcie realizacji programu.

Program ma charakter otwarty zarówno w zakresie merytorycznym, jak i czasowym, co oznacza, że w każdej chwili – w zależności od potrzeb i zaistniałych okoliczności – może być uzupełniany lub modyfikowany. W praktyce umożliwia to wprowadzanie zmian w strukturze działań, w zakresie wsparcia odbiorców programu lub w harmonogramie realizacji poszczególnych zadań.

Monitoring i ewaluacja będą obejmować:

- a) Zbieranie danych i raportowanie – jednostki realizujące program będą prowadzić systematyczną dokumentację działań, wyników i obserwacji, które będą przekazywane do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.
- b) Analizę jakościową i ilościową – ocena skuteczności działań oparta będzie zarówno na wskaźnikach liczbowych, jak i na analizie jakościowej dotyczącej sytuacji dzieci, rodzin zastępczych oraz funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych.
- c) Spotkania robocze i konsultacje – cykliczne spotkania koordynacyjne z udziałem Starosty Sokólskiego, Dyrektora PCPR w Sokółce oraz przedstawicieli jednostek realizujących zadania programu w celu omówienia postępów, wyzwań i rekomendacji do dalszych działań.
- d) Raportowanie wyników – okresowe raporty z realizacji programu będą przedkładane Radzie Powiatu oraz innym organom nadzorującym, co pozwoli na ocenę stopnia realizacji programu, identyfikację problemów i wypracowanie rekomendacji do zmian.
- e) Działania korygujące – na podstawie wyników ewaluacji możliwe będzie wprowadzanie modyfikacji w programie, w tym dostosowanie zakresu wsparcia, priorytetów działań oraz harmonogramu realizacji zadań.

Nadzór nad całością działań prowadzić będzie Starosta Sokólski przy współudziale Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce, natomiast jednostki realizujące zadania programu będą odpowiedzialne za bieżące wdrażanie działań, raportowanie oraz współpracę w zakresie monitoringu i ewaluacji.

Celem takiego podejścia jest zapewnienie, aby wszystkie działania podejmowane w ramach programu były skuteczne, efektywne i odpowiadały rzeczywistym potrzebom dzieci, rodzin zastępczych i całego systemu pieczy zastępczej w powiecie sokólskim.

13. Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie sokólskim

W powiecie sokólskim, podobnie jak w innych jednostkach samorządu terytorialnego w kraju, obserwuje się systematyczny spadek liczby osób zainteresowanych pełnieniem funkcji rodziny zastępczej, zarówno niezawodowej, jak i zawodowej, a także prowadzeniem rodzinnych domów dziecka. Pomimo podejmowanych przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej działań promocyjnych i informacyjnych, liczba kandydatów pozostaje niewystarczająca w stosunku do występujących potrzeb.

Jednocześnie wzrasta poziom trudności związanych ze sprawowaniem pieczy zastępczej. Coraz częściej do systemu pieczy trafiają dzieci wymagające specjalistycznego wsparcia z uwagi na zaburzenia emocjonalne, problemy zdrowotne, doświadczenia traumatyczne, niepełnosprawność lub trudności wychowawcze. Dodatkowym wyzwaniem pozostaje współpraca z rodzinami biologicznymi dzieci, a także konieczność zapewnienia odpowiedniej współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Mając na uwadze powyższe uwarunkowania, zasadne jest podejmowanie działań zmierzających do dalszego rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej oraz sukcesywnego ograniczania liczby dzieci kierowanych do instytucjonalnej pieczy zastępczej. Działania te powinny być realizowane z uwzględnieniem zasad deinstytucjonalizacji usług społecznych, zgodnie z kierunkami polityki społecznej państwa oraz założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Celem głównym planu jest rozwój i wzmocnienie rodzinnych form pieczy zastępczej oraz ograniczanie kierowania dzieci do instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez rozwój działań profilaktycznych, wsparcie rodzin biologicznych oraz zwiększanie dostępności rodzinnej pieczy zastępczej.

Cele szczegółowe:

a) Zwiększenie dostępności i atrakcyjności rodzinnej pieczy zastępczej

Realizacja celu zakłada podejmowanie działań mających na celu zwiększenie liczby kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka. Działania te będą ukierunkowane przede wszystkim na upowszechnianie wiedzy na

temat rodzicielstwa zastępczego, budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej oraz zwiększanie świadomości społecznej dotyczącej potrzeb dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej.

W ramach celu planuje się prowadzenie kampanii informacyjnych i promocyjnych, organizowanie spotkań informacyjnych oraz współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego, placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi. Istotnym elementem będzie również rozwój nowoczesnych kanałów komunikacji, w szczególności stron internetowych i mediów społecznościowych, umożliwiających łatwiejszy dostęp do informacji o procedurach, wymaganiach oraz możliwościach wsparcia rodzin zastępczych.

Działania w tym obszarze mają przyczynić się do zwiększenia liczby rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu, w tym rodzin zawodowych i specjalistycznych, co pozwoli na zapewnienie dzieciom opieki w warunkach możliwie najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego.

b) Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu

Celem działań jest rozwój kompleksowego systemu wsparcia dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka, umożliwiającego prawidłowe wykonywanie funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz ograniczanie ryzyka wypalenia opiekunów zastępczych.

W związku z rosnącą liczbą dzieci wymagających specjalistycznej pomocy, istotne znaczenie ma zapewnienie rodzinom zastępczym dostępu do wsparcia psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego oraz prawnego. Działania będą obejmować organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje wychowawcze rodzin zastępczych, grup wsparcia, poradnictwa specjalistycznego oraz działań integracyjnych.

W ramach celu planuje się również rozwijanie systemu rodzin pomocowych, wzmocnianie roli koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz rozwijanie współpracy pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w system wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

Podejmowane działania mają na celu poprawę jakości funkcjonowania rodzin zastępczych, zwiększenie stabilności istniejących form pieczy rodzinnej oraz poprawę warunków rozwoju dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

c) Rozszerzenie działań zapobiegających umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej

Cel zakłada rozwój działań profilaktycznych oraz wspierających rodziny biologiczne przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze, w celu ograniczenia konieczności umieszczenia dzieci poza rodziną naturalną.

Działania będą realizowane przede wszystkim poprzez ścisłą współpracę Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z gminnymi ośrodkami pomocy społecznej, asystentami rodziny,

placówkami oświatowymi, ochroną zdrowia oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Istotnym elementem będzie rozwijanie działań w zakresie wczesnej interwencji oraz wsparcia rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej, w szczególności rodzin dotkniętych problemem uzależnień, przemocy domowej, bezradności opiekuńczo-wychowawczej lub ubóstwa. Działania będą obejmowały poradnictwo specjalistyczne, terapię, pracę socjalną oraz wsparcie asystenta rodziny.

Celem podejmowanych działań jest wzmacnianie kompetencji rodzicielskich rodzin biologicznych, poprawa ich funkcjonowania społecznego oraz ograniczenie liczby sytuacji skutkujących koniecznością odebrania dziecka z rodziny naturalnej.

d) Ograniczenie pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez rozwój rodzinnych form opieki

Cel ten jest zgodny z założeniami procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych oraz kierunkami polityki rodzinnej państwa, zakładającymi zapewnienie dzieciom opieki w środowisku jak najbardziej zbliżonym do warunków rodzinnych.

Realizacja celu będzie polegała na preferowaniu rodzinnych form pieczy zastępczej przed kierowaniem dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz podejmowaniu działań mających na celu skracanie czasu pobytu dzieci w pieczy instytucjonalnej.

W ramach działań planuje się systematyczne monitorowanie sytuacji dzieci przebywających w placówkach, dokonywanie okresowych ocen zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy instytucjonalnej oraz podejmowanie działań zmierzających do powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinnej pieczy zastępczej.

Działania te będą realizowane we współpracy z sądami, ośrodkami adopcyjnymi, rodzinami zastępczymi, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi oraz jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej.

e) Wspieranie procesów reintegracji rodzinnej oraz usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej

Celem działań jest wspieranie dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej w procesie powrotu do rodziny biologicznej lub przygotowania do samodzielnego życia po opuszczeniu pieczy zastępczej.

W przypadku rodzin biologicznych działania będą koncentrowały się na odbudowie i wzmacnianiu więzi rodzinnych, poprawie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz eliminowaniu przyczyn, które doprowadziły do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

W odniesieniu do wychowanków opuszczających pieczę zastępczą działania będą obejmowały wsparcie edukacyjne, zawodowe, mieszkaniowe, psychologiczne i społeczne. Szczególne

znaczenie będzie miało opracowywanie i realizacja indywidualnych programów usamodzielnienia oraz współpraca z instytucjami rynku pracy, jednostkami pomocy społecznej oraz podmiotami realizującymi zadania w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego.

Podejmowane działania mają na celu zwiększenie samodzielności życiowej wychowanków, ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego oraz zapewnienie im odpowiednich warunków do funkcjonowania w dorosłym życiu.

Kierunki działań

A. Rozwój i wsparcie rodzinnej pieczy zastępczej

1. Prowadzenie stałej promocji rodzicielstwa zastępczego w środowisku lokalnym

Działanie obejmuje realizację systematycznych przedsięwzięć informacyjnych i promocyjnych mających na celu zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej idei rodzicielstwa zastępczego oraz potrzeb dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej. Promocja rodzinnej pieczy zastępczej będzie prowadzona poprzez kampanie społeczne, publikacje na stronach internetowych i w mediach społecznościowych, artykuły prasowe, materiały informacyjne, spotkania środowiskowe oraz wydarzenia lokalne.

Istotnym elementem działań będzie współpraca z gminami, placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi, parafiami, jednostkami pomocy społecznej oraz lokalnymi mediami. Celem działań promocyjnych będzie nie tylko pozyskiwanie nowych kandydatów na rodziny zastępcze, ale również budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej oraz wzmocnienie społecznej odpowiedzialności za los dzieci wymagających wsparcia.

2. Rozwijanie nowoczesnych form komunikacji i informacji dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

W ramach działania planuje się rozwój dostępnych kanałów komunikacji i informacji skierowanych do osób zainteresowanych pełnieniem funkcji rodziny zastępczej lub prowadzeniem rodzinnego domu dziecka. Działania obejmować będą modernizację i bieżącą aktualizację stron internetowych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Starostwa Powiatowego, utworzenie dedykowanych zakładek informacyjnych oraz publikowanie materiałów dotyczących procedur kwalifikacyjnych, wymagań formalnych, możliwości wsparcia i przebiegu procesu szkoleniowego.

Podejmowane działania mają na celu zwiększenie dostępności informacji, uproszczenie procesu kontaktu z Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz ułatwienie potencjalnym kandydatom podjęcia decyzji o zaangażowaniu się w system pieczy zastępczej.

3. Prowadzenie naboru kandydatów na rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka

Działanie obejmuje systematyczne pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych, specjalistycznych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka, zgodnie z aktualnymi potrzebami systemu pieczy zastępczej w powiecie sokólskim.

W ramach realizacji działania prowadzone będą rozmowy informacyjne, diagnoza predyspozycji kandydatów, kwalifikacja formalna oraz przygotowanie kandydatów do udziału w szkoleniach. Szczególna uwaga będzie poświęcona pozyskiwaniu kandydatów zdolnych do sprawowania opieki nad dziećmi ze specjalnymi potrzebami opiekuńczo-wychowawczymi, dziećmi starszymi oraz rodzeństwami.

4. Organizowanie szkoleń oraz podnoszenie kwalifikacji rodzin zastępczych

Realizacja działania obejmuje organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zgodnie z obowiązującymi programami szkoleniowymi, a także zapewnienie rodzinom już funkcjonującym możliwości podnoszenia kompetencji wychowawczych i opiekuńczych.

Szkolenia będą dotyczyły między innymi problematyki rozwoju dziecka, pracy z dzieckiem po traumie, zaburzeń emocjonalnych i zachowania, współpracy z rodziną biologiczną, przeciwdziałania wypaleniu oraz budowania prawidłowych relacji rodzinnych. Działania obejmować będą również organizowanie warsztatów, grup wsparcia, konsultacji specjalistycznych oraz spotkań integracyjnych służących wymianie doświadczeń pomiędzy rodzinami zastępczymi.

5. Podejmowanie działań zmierzających do utworzenia rodzin zastępczych zawodowych i specjalistycznych

W związku z brakiem funkcjonujących na terenie powiatu rodzin zastępczych zawodowych oraz rosnącymi potrzebami dzieci wymagających specjalistycznego wsparcia, planuje się podejmowanie działań zmierzających do utworzenia rodzin zastępczych zawodowych, w tym rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzin specjalistycznych.

Działania obejmować będą prowadzenie ukierunkowanych działań promocyjnych, indywidualną pracę z kandydatami, wsparcie organizacyjne oraz zapewnienie odpowiednich warunków do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej. Rozwój zawodowych form pieczy zastępczej ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci wymagających natychmiastowego umieszczenia w pieczy oraz ograniczanie kierowania ich do placówek instytucjonalnych.

6. Zapewnienie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy

Działanie obejmuje zapewnienie rodzinom zastępczym oraz dzieciom przebywającym w

pieczy zastępczej dostępu do specjalistycznej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, terapeutycznej, rehabilitacyjnej oraz prawnej.

Wsparcie specjalistyczne będzie realizowane w oparciu o indywidualne potrzeby dzieci i rodzin zastępczych, przy współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, placówkami ochrony zdrowia, terapeutami oraz innymi specjalistami. Celem działania jest zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych, poprawa funkcjonowania dzieci w środowisku rodzinnym i szkolnym oraz przeciwdziałanie kryzysom w rodzinach zastępczych.

7. Rozwijanie systemu wsparcia przeciwdziałającego wypaleniu opiekunów zastępczych

Działanie ma na celu wzmacnianie stabilności rodzinnej pieczy zastępczej poprzez przeciwdziałanie przeciążeniu i wypaleniu osób pełniących funkcję rodzin zastępczych. W ramach działania planuje się rozwój poradnictwa specjalistycznego, organizowanie grup wsparcia, konsultacji indywidualnych oraz superwizji dla rodzin zastępczych.

Istotnym elementem będzie również rozwijanie systemu rodzin pomocowych umożliwiających czasowe odciążenie opiekunów zastępczych w sytuacjach kryzysowych, zdrowotnych lub losowych. Działania te mają przyczynić się do poprawy kondycji psychicznej rodzin zastępczych oraz zwiększenia trwałości rodzinnych form pieczy zastępczej.

8. Wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny

Działanie obejmuje rozwijanie współpracy pomiędzy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodkami pomocy społecznej, sądami, placówkami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, policją, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami realizującymi zadania na rzecz dziecka i rodziny.

Współpraca będzie polegała na wymianie informacji, organizowaniu spotkań roboczych, wspólnym rozwiązywaniu problemów rodzin oraz koordynacji działań pomocowych. Celem działania jest zwiększenie skuteczności wsparcia udzielanego dzieciom i rodzinom oraz usprawnienie funkcjonowania systemu pieczy zastępczej na terenie powiatu.

9. Dokonywanie okresowej oceny rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka

Działanie obejmuje systematyczne dokonywanie ocen rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych funkcji oraz jakości sprawowanej opieki i wychowania, zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Oceny będą realizowane przy współudziale koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, asystentów rodziny oraz innych specjalistów współpracujących z rodziną. Celem działania jest monitorowanie jakości funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej, identyfikowanie potrzeb

rodzin zastępczych oraz podejmowanie działań wspierających zapewniających dzieciom odpowiednie warunki rozwoju i bezpieczeństwa.

B. Ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej

1. Wzmacnianie działań profilaktycznych i wspierających rodziny biologiczne przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze

Działanie obejmuje rozwój i wzmacnianie systemu wsparcia rodzin biologicznych znajdujących się w sytuacji kryzysowej lub przeżywających trudności w zakresie prawidłowego sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Podejmowane działania będą ukierunkowane na ograniczanie przyczyn prowadzących do konieczności umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Wsparcie realizowane będzie przede wszystkim poprzez współpracę Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z gminnymi ośrodkami pomocy społecznej, asystentami rodziny, placówkami oświatowymi, ochroną zdrowia oraz organizacjami pozarządowymi. Rodzinom zapewniane będzie poradnictwo specjalistyczne, pomoc psychologiczna, terapia uzależnień, praca socjalna oraz wsparcie w zakresie poprawy warunków bytowych i społecznych.

Celem działania jest wzmacnianie kompetencji rodzicielskich, poprawa funkcjonowania rodzin biologicznych oraz ograniczenie liczby sytuacji skutkujących odebraniem dziecka z rodziny naturalnej.

2. Podejmowanie działań mających na celu ograniczanie przyczyn umieszczania dzieci w pieczy zastępczej

Działanie koncentruje się na eliminowaniu lub ograniczaniu czynników powodujących konieczność umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, w szczególności problemów związanych z uzależnieniami, przemocą domową, bezradnością opiekuńczo-wychowawczą, ubóstwem, długotrwałą chorobą lub niewydolnością wychowawczą rodziców.

W ramach działania realizowane będą programy profilaktyczne, działania edukacyjne, poradnictwo rodzinne oraz współpraca z podmiotami realizującymi zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy i uzależnieniom. Szczególne znaczenie będzie miało podejmowanie działań interwencyjnych i wspierających wobec rodzin zagrożonych kryzysem, umożliwiających możliwie szybkie udzielenie pomocy i zapobieganie eskalacji problemów rodzinnych.

Działania te mają na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci pozostających w środowisku rodzinnym oraz ograniczenie liczby przypadków wymagających zastosowania pieczy zastępczej.

3. Preferowanie umieszczania dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej

Działanie zakłada podejmowanie wszelkich możliwych działań zmierzających do zapewnienia dzieciom opieki w rodzinnych formach pieczy zastępczej przed skierowaniem ich do

instytucjonalnej pieczy zastępczej, zgodnie z zasadą dobra dziecka i kierunkami deinstytucjonalizacji usług społecznych.

W ramach działania Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej będzie podejmował działania mające na celu pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych oraz zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej. Każdorazowo analizowana będzie możliwość umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej, niezawodowej, zawodowej lub rodzinnym domu dziecka przed podjęciem decyzji o skierowaniu dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Działanie ma na celu zapewnienie dzieciom warunków wychowania możliwie najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego oraz ograniczanie negatywnych skutków długotrwałego pobytu w pieczy instytucjonalnej.

4. Monitorowanie zasadności oraz czasu pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Działanie obejmuje systematyczną analizę sytuacji dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz monitorowanie zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Ocena sytuacji dziecka będzie dokonywana zgodnie z terminami określonymi w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, z udziałem przedstawicieli instytucji zaangażowanych w pracę z dzieckiem i rodziną. W toku posiedzeń zespołów ds. oceny sytuacji dziecka analizowana będzie możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej, umieszczenia go w rodzinnej pieczy zastępczej lub podjęcia innych działań służących trwałemu zabezpieczeniu jego sytuacji życiowej.

Celem działania jest ograniczenie czasu pobytu dzieci w pieczy instytucjonalnej oraz podejmowanie działań umożliwiających zapewnienie dziecku trwałego i stabilnego środowiska wychowawczego.

5. Podejmowanie działań zmierzających do reintegracji dzieci z rodzinami biologicznymi

Działanie obejmuje wspieranie rodzin biologicznych w odbudowie prawidłowych relacji rodzinnych oraz poprawie ich funkcjonowania społecznego i opiekuńczo-wychowawczego, w celu umożliwienia powrotu dziecka do środowiska rodzinnego.

W ramach działania realizowana będzie współpraca z asystentami rodziny, ośrodkami pomocy społecznej, sądami oraz innymi instytucjami zaangażowanymi w pracę z rodziną. Rodzicom biologicznym zapewniane będzie wsparcie psychologiczne, terapeutyczne, socjalne i wychowawcze, mające na celu eliminowanie przyczyn, które doprowadziły do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Podejmowane działania mają służyć odbudowie więzi rodzinnych oraz zwiększeniu liczby

dzieci powracających do rodzin biologicznych po ustaniu przyczyn umieszczenia ich w pieczy zastępczej.

6. Wspieranie procesu przechodzenia dzieci z instytucjonalnych form pieczy do rodzinnych form opieki

Działanie obejmuje podejmowanie działań mających na celu stopniowe ograniczanie pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poprzez umożliwianie im przejścia do rodzinnych form pieczy zastępczej.

W ramach działania prowadzona będzie analiza sytuacji dzieci przebywających w placówkach pod kątem możliwości umieszczenia ich w rodzinach zastępczych lub rodzinnych domach dziecka. Szczególne znaczenie będzie miało przygotowanie dzieci do funkcjonowania w środowisku rodzinnym, budowanie relacji z przyszlými opiekunami oraz zapewnienie odpowiedniego wsparcia adaptacyjnego.

Działanie ma na celu zwiększenie liczby dzieci wychowujących się w rodzinnych formach opieki oraz poprawę ich funkcjonowania emocjonalnego i społecznego.

7. Rozwijanie działań wspierających usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej

Działanie obejmuje wspieranie wychowanków pieczy zastępczej w przygotowaniu do samodzielnego życia poprzez realizację indywidualnych programów usamodzielnienia oraz zapewnienie pomocy w zakresie edukacji, zatrudnienia, mieszkalnictwa i funkcjonowania społecznego.

Wsparcie będzie obejmowało między innymi pomoc finansową na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie, poradnictwo zawodowe, pomoc psychologiczną oraz współpracę z instytucjami rynku pracy i podmiotami realizującymi zadania z zakresu mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego.

Celem działania jest zwiększenie samodzielności życiowej wychowanków opuszczających pieczę zastępczą oraz ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego i powrotu do systemu pomocy społecznej.

8. Współpraca z podmiotami realizującymi zadania w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych

Działanie obejmuje rozwijanie współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami realizującymi działania związane z deinstytucjonalizacją usług społecznych i rozwojem usług środowiskowych.

Współpraca będzie polegała na wspólnym planowaniu działań, wymianie doświadczeń, realizacji projektów społecznych oraz rozwijaniu usług wspierających dzieci i rodziny w środowisku lokalnym. Szczególne znaczenie będzie miało rozwijanie mieszkań treningowych i wspomaganých, usług wsparcia środowiskowego oraz programów wspierających proces

usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej.

Podejmowane działania mają na celu tworzenie spójnego systemu wsparcia społecznego ograniczającego konieczność korzystania z instytucjonalnych form opieki oraz wzmacniającego funkcjonowanie rodzin i dzieci w środowisku lokalnym.

Zakładane efekty realizacji planu

1. Zwiększenie liczby rodzinnych form pieczy zastępczej funkcjonujących na terenie powiatu sokólskiego;
2. Poprawa jakości wsparcia udzielanego rodzinom zastępczym;
3. Zwiększenie dostępności specjalistycznej pomocy dla dzieci i rodzin zastępczych;
4. Wzmocnienie współpracy instytucjonalnej w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej;
5. Ograniczenie liczby dzieci kierowanych do instytucjonalnej pieczy zastępczej;
6. Zwiększenie liczby dzieci powracających do rodzin biologicznych lub umieszczanych w rodzinnych formach pieczy zastępczej;
7. Wzmocnienie procesu usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej.

Realizacja założeń niniejszego planu będzie miała charakter długofalowy i będzie opierała się na stopniowym wzmacnianiu rodzinnych form pieczy zastępczej oraz rozwijaniu działań wspierających dzieci i rodziny w środowisku lokalnym. Podejmowane działania ukierunkowane będą na zapewnienie dzieciom warunków wychowania jak najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego, zgodnie z zasadą dobra dziecka oraz kierunkami deinstytucjonalizacji usług społecznych.

Istotnym elementem realizacji planu będzie rozwijanie współpracy pomiędzy jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami, placówkami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Zakłada się, że skoordynowane działania wszystkich podmiotów zaangażowanych w system wspierania rodziny i pieczy zastępczej przyczynią się do zwiększenia skuteczności pomocy udzielanej dzieciom oraz rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Realizacja działań określonych w Programie uzależniona będzie od możliwości organizacyjnych i finansowych Powiatu Sokólskiego. Zadania przewidziane do realizacji będą finansowane w miarę posiadanych środków własnych powiatu oraz środków pozyskanych z budżetu państwa, funduszy europejskich, programów rządowych oraz innych dostępnych źródeł zewnętrznych przeznaczonych na rozwój systemu pieczy zastępczej i wsparcia rodziny. Zakłada się, że konsekwentna realizacja przyjętych kierunków działań przyczyni się do zwiększenia liczby rodzinnych form pieczy zastępczej, ograniczenia dzieci kierowanych do instytucjonalnej pieczy zastępczej, poprawy jakości wsparcia rodzin zastępczych oraz wzmocnienia systemu pomocy dziecku i rodzinie na terenie powiatu sokólskiego.